

*Het
paard*
VAN
TROJJE

In de zomer van 2019 vliegen de troefkaarten op tafel. Anderlecht kondigt aan dat het Constant Vanden Stockstadion voortaan het Lotto Park heet. De Nationale Loterij telt per jaar 1,35 miljoen euro neer voor dat privilege. Quasi tegelijkertijd onthult Club Brugge een akkoord met gokbedrijf Unibet, goed voor zes miljoen euro voor twee jaar. De grootste sponsorverbintenis in de clubgeschiedenis, drie keer meer dan wat voorganger Daikin dokte. De deals maken het zo klaar als een klontje: de gokindustrie heeft een stevige vinger in de pap bij onze voetbalclubs.

Staan hun logo's niet op truitjes, dan wel op panelen naast het veld of op banners op clubwebsites. Vorig seizoen was Eupen de enige eersteklasser zonder links met de gokindustrie. Met dank aan de vrome Qatarese eigenaars: gokken is in strijd met de islam. Dit jaar hebben ook STVV, Beerschot en OH Leuven geen officiële gokpartner. De rest laaft zich gretig aan het sponsorgeld. Zelfs Cercle Brugge, dat de boot lang afhoudt vanwege ex-voorzitter **Frans Schottes** banden met de Gezinsbond, gaat in 2019 overstag voor de centen van Napoleon Games. 'We willen samen initiatieven nemen om gokproblemen terug te dringen', wringt Schotte zich in een bocht waaraan zelfs een olympische turner zich niet waagt.

GOKINDUSTRIE

Ooit prijken brouwers en banken op de borstkassen van voetballers, nu zijn het aanbieders van sportweddenschappen en online casino's. Ook naast het veld zijn Unibet, Napoleon Games en andere bwins niet meer weg te denken. De clubs zijn verlekkerd op de vette cheques uit de gokindustrie. Maar is het wel koosjer dat het voetbal een potentieel verslavend product promoot? En blijft dat duren?

DOOR TOM PEETERS
FOTO'S GETTY

De reden is simpel: geld. In de jaren 70 en 80 waren bierbrouwers de gulste sponsors, in de jaren 90 en 00 banken. Nu is die rol overgenomen door gokoperators, die een veelvoud betalen van andere geldschietters. Clubs werken dan wel met grote budgetten, maar één financiële tegenvaller – een gemiste transfer, een jaar zonder Europees voetbal – kan voor een cashflow-probleem zorgen. Elke cent telt en ethische bezwaren zijn van ondergeschikt belang. Clubs wijzen naar elkaar om hun eigen huwelijk met de industrie te rechtvaardigen. 'Als ik om ethische redenen niet mag samenwerken met gokbedrijven, wat moet ik dan wel doen? Een bank overvallen?', laat KAA Gentdirecteur **Michel Louwagie** zich ooit ontvallen. ▶

PERFECTE STORM

Gokken is des mensen en van alle tijden. Verslaving ook. Maar de laatste tien jaar bevinden we ons in een perfecte storm. Gokbedrijven mogen quasi onbeperkt reclame maken, terwijl iedereen met een wedkatoor in de broekzak rondloopt. Sinds 2010 is online gokken in België toegestaan bij gelicentieerde operators. Sindsdien promoten die ongebreideld hun producten. Ook in het voetbal valt er niet naast te kijken. Brits onderzoek becijferde dat logo's en merken tussen 71 en 89 procent van de tijd te zien zijn op *Match of the Day*. In België is de situatie niet beter. Tijdens het WK 2018 verdrinkt de voetbalfan in reclame op tv, in het straatbeeld en op internet.

Volgens hulpverleners normaliseert die alomtegenwoordigheid gokken. Ook voor kinderen, die logo's zien op de shirts van hun helden. In ruil voor harde duiten maken clubs sportweddenschappen salonfähig. Hulpverleners vrezen een tsunami aan verslavingen. Want wie reclame ziet, gaat gokken, blijkt uit internationaal onderzoek. 'Die twee zijn nauw gekoppeld', stelt **Niels Bibert**, een communicatiewetenschapper van de KU Leuven die een doctoraat schrijft over de mediatisering van sportweddenschappen. 'Mensen die aangeven dat ze vaak worden blootgesteld aan gokreclame, vertonen vaker de neiging om te gokken en hebben er een positievere houding tegenover.'

De investeringen van de gokindustrie renderen. Tijdens het WK registeren 150.000 nieuwe spelers zich, vooral jonge mannen. Tijdens de play-offs van 2019 winnen de gokwebsites 140.000 nieuwe zieltjes. Een deel daarvan blijft plakken. De Kansspelcommissie, die de sector reguleert, spreekt van een 'problematische' alomtegenwoordigheid van reclame. 'De overdaad staat in schril contrast met het gebrek aan boodschappen die wijzen op de gezondheidsrisico's.'

'Er is een nieuwe generatie fans ontstaan. Die gelooft dat je op een match moet wedden om ervan te kunnen genieten. Ze praten enkel nog over goknoteringen, niet over mooie acties.'

DARRAGH MCGEE, ONDERZOEKER

Tegelijkertijd faciliteren smartphones het gokgedrag. Gokkers moeten hun huis niet meer verlaten om in te zetten op voetbalmatchen, met geld dat niet echt lijkt. Research wijst erop dat de roes van gokken lijkt op die van cocaïne. Volgens onderzoek van Sciensano loopt 0,8 à 0,9 procent van de Belgen risico op een gokverslaving. Bij 0,2 à 0,3 procent is dat risico hoog. 'Zonder die cijfers te minimaliseren: voor het overgrote deel van de gebruikers is gokken een occasioneel, ontspannend tijdverdrijf', zegt **Tim De Borle**, CEO van Napoleon Games, dat KAA Gent, Zulte Waregem en Cercle ondersteunt, en bestuurslid van belangenorganisatie BAGO.

Andere cijfers geven minder reden tot optimisme. Van alle mensen die meedoen aan sportweddenschappen behoort 18 procent tot de categorie risicogokkers. Sowieso geldt: hoe meer mensen gokken, hoe meer schade. Terwijl de gokindustrie floreert, groeit de groep probleemgokkers. De recordwinsten van de sector lopen recht evenredig met het aantal verslavingen.

ROULETTE

Het helpt niet dat gokverslaving grotendeels onzichtbaar is, vindt **Stefaan Van Hecke**, parlementslid voor Groen en voorvechter van strengere regels voor de gokindustrie. 'Een dronken persoon herken je op straat. Veroorzaakt hij een ongeval, dan komt het in de krant.' Gokproblemen zijn minder waar-

neembaar. 'Maar vraag eens aan hulpverleners en OCMW-voorzitters hoeveel miserie ze berokkenen. Hoeveel gezinnen verwoest zijn omdat ma of pa de spaarboekjes van de kinderen plunderde.'

Ronny Willemen is z'n hulpverlener. Bij Zorggroep Zin, een Limburgs centrum voor geestelijke gezondheidszorg, helpt hij mensen met verslavingen. Hij ziet meer mensen in de problemen komen met gokken. Vooral sportweddenschappen maken een opmars. 'Vroeger behandelden we vooral mensen die speelden in speelhallen of op bingotoestellen in cafés. Nu is één op twee gestart met sportweddenschappen.' Willemen wijt dat aan de toegenomen inzetmogelijkheden: gokkers kunnen 24/7 online wedden, à la minute, op de volgende hoekschop of rode kaart. 'Het is bijna als een roulettetafel. In het stadion zijn sommige fans constant aan hun gsm gekluisterd. Soms wordt er meer gepraat over weddenschappen dan over de match zelf.'

Darragh McGee, een onderzoeker van de Universiteit van Bath, komt tot dezelfde conclusie wanneer hij de gokgewoontes van twee groepen voetbalsupporters uit Bristol en Derby volgt. Hij noemt het de 'vergokking' van de voetbalbeleving. 'Het is een generatie fans die gelooft dat je op een match moet wedden om ervan te kunnen genieten', zegt hij. 'Ze praten enkel nog over goknoteringen, niet over mooie acties.'

De slachtoffers zijn meestal mannen tussen 20 en 40. Weinigen zoeken hulp, vaak uit schaamte. 'Veel gokkers komen in de problemen zonder dat hun partner of familie er iets van weet', aldus Willemen. 'Psychologisch geraken ze geïsoleerd. Ze rijden zich vast, maar kunnen er niet over praten. En ze blijven hopen dat ze met een goede gok al hun problemen oplossen.' Suïcide is een groot risico. 13 procent van de mensen met een ernstige gokstoornis onderneemt een poging. Tijdig hulp zoeken is cruciaal. 'Velen besluiten om geen voetbalmatches meer te bekijken. Voor hen is voetbal een trigger om weer te spelen. Ik ontmoet veel mensen met een degout van het voetbal. Echt, ik vrees dat de clubs het paard van Troje binnenhalen.' ►

Matchfixing: vaker om sportieve dan om financiële redenen

Zo schaamteloos als ten tijde van **Zheyun Ye** gebeurt het niet meer, maar matchfixing blijft een risico in het voetbal. 'Wie in het rood staat, kan niet zo gemakkelijk nee zeggen tegen een aanbod uit de criminele wereld', zegt **Thibault De Gendt**, *integrity officer* van de KBVB. In samenwerking met de UEFA spoort de KBVB verdachte matches op. Het bedrijf Sportradar analyseert gokinzetten op elke profwedstrijd in Europa. Bij afwijkende tendensen verwittigt het de UEFA. 'Zo komt het ook bij ons terecht. Als er op vrijdagavond in Singapore een ongewoon substantieel bedrag wordt ingezet op een rode kaart in de tweede helft van een match uit de Jupiler Pro League, dan weten we dat bij wijze van spreken binnen het uur. Dan kunnen we ook het bondsparket of het federaal parket inlichten.' De afgelopen vijf jaren liepen er twee meldingen binnen bij de KBVB. 'Zo werd er enkele seizoenen geleden meer dan normaal ingezet op een 5-2-eindstand in een Belgische match. Die wedstrijd eindigde uiteindelijk op 0-0. Zoiets kan wijzen op een mislukte poging, al hielden de betrokken *integrity units* het eerder op ongewone en niet op verdachte weddenschappen.' Volgens De Gendt worden er in België meer matches vervalst om sportieve dan om financiële redenen. Vooral in lagere klassen halen ploegen in degradatienood soms de enveloppe boven. De KBVB richtte een meldpunt op om die praktijken tegen te gaan. 'Jaarlijks lopen er 15 à 20 meldingen binnen, vooral uit het provinciaal voetbal. Een aantal daarvan – één tot vier per jaar – leidt tot de schorsing van een persoon of degradatie van een club. Veel meldingen zijn anoniem of blijven vaag. Het gaat dan pakweg over zaken die mensen aan de toeg van een kantine hebben opgevangen.'

Volgens onderzoek van Sciensano loopt 0,8 à 0,9 procent van de Belgen risico op een gokverslaving.

TEGEN ILLEGALE MARKT

Voor de gokindustrie zijn sponsoring en reclame manieren om zichtbaar te zijn. Essentieel, zo claimt de sector, in de strijd met de zwarte markt. Een euro op vijf vloeit naar operators zonder Belgische licentie. 'Het onderscheid tussen de legale en illegale markt is niet altijd duidelijk', beaamt De Borle. 'Zonder de visibiliteit van reclame loopt het helemaal uit de hand. Dan komt een consument terecht op de illegale markt, waar hij niet beschermd is en waar verantwoord spelen van ondergeschikt belang is.'

Een drogreden, vindt Willemen. Hij ziet vooral mensen in de problemen komen met het legale aanbod. '99 procent', zegt hij. Als denkoefening vergelijkt hij het met een illegaal middel als cocaïne. Net als kansspelen zijn er sommige mensen die daarmee om kunnen. 'Stel: cocaïne is legaal. Dan is het één ding om de industrie te vragen om zuivere coke te maken. Maar het is iets helemaal anders om hen toe te staan reclame te maken, vanuit de gedachte dat mensen anders coke zouden bestellen in China. Dan promoot je een potentieel bijzonder verslavend product. Dat is te gek voor woorden, maar gebeurt momenteel wel met legale kansspelen.'

De populariteit van sportweddenschappen komt van hun toegankelijkheid. Het begint met kleine bedragen en voetbalfans hebben het gevoel dat ze met kennis van zaken wedden. Luidens Bibert spelen gokkantoren daarop in. 'Op sociale media zetten ze succes in de kijker, de spelers die met een zekere combinatie geld verdienen', zegt hij. 'Zo geven ze anderen, zeker beginners, het gevoel dat ze de jackpot kunnen winnen. Terwijl studies aantonen dat zelfs sportweddenschappen kansgebaseerd zijn. Een computer die ad random kiest, voorspelt even accuraat voetbalmatches als een kenner.'

Ook voetballers lopen gevaar. Eind 2019 ondervroegen het Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere Drugs (VAD) en de Universiteit van Gent sporters en medewerkers van clubs over hun gokgedrag. Niet alleen gokken ze vaker op wedstrijden, de kans op risicovol gokken ligt ook meer dan tien keer hoger dan bij de algemene bevolking. Vooral bij teamsporters. 'Voor hen is gokken op sport sterk genormaliseerd', verklaart **Bram Constandt** van de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen van de UGent. 'Voetballers staan te weinig stil bij de risico's. Net omdat er geen stigma op rust, zoals bij andere gokvormen. Integendeel, ze praten erover in de kleedkamer.'

Het voorbeeld van **Arne Nilis** is genoegzaam bekend. Wat begint met het inzetten van zijn lunchgeld, eindigt met een knoert van een depressie en gedachten aan zelfmoord. Ook **Nicklas Bendtner** praat in zijn autobiografie openlijk over dronken nachten in Londense casino's, waar hij honderduizenden euro's inzet op zoek naar de adrenaline die hij op het veld niet meer vindt. Volgens Brits onderzoek vergokt een op zes sporters in Engeland meer dan hij zich financieel kan veroorloven.

WEDDEN VOOR EEN PAAR SCHOENEN

Helaas geen alleenstaande gevallen, zucht Willemen. 'Ik begeleidde al meerdere profvoetballers met een gokstoornis. Ze zijn op training of tijdens de match met hun hoofd vaak meer bij het gokken dan bij het spel'. De Pro League, dat met bwin zelf een gokpartner heeft, is niet blind voor de potentiële bedreigingen en versterkt in december 2020 een bestaande samenwerking met de Kansspelcommissie. 'Concreet focussen we op correcte communicatie en sensibilisering', zegt woordvoerder **Stijn Van Bever**. 'In opleidingen leren we de communicatie- en commerciële verantwoordelijken van clubs wat wel en niet kan.'

Zo wil de Pro League geen *calls to action* meer zien: 'We spelen vandaag tegen Standard, zet nu in.' Ook weddenschappen op bepaalde fases zijn niet meer toegelaten. 'Denk aan de volgende gele kaart of inworp, fases die één speler kan beïnvloeden.' Van Bever vindt zijn kader nuttiger dan de handen helemaal terugtrekken van de gokindustrie. 'Clubs kunnen hun ogen sluiten, maar daarmee verdwijnt gokken nog niet. Dan lijkt het ons beter om partnerschappen aan te gaan en regels op te leggen.'

Eenzelfde geluid klinkt bij de KBVB. 'Gokken is met mate toegestaan binnen de wet. Wij volgen de richtlijn van de UEFA en de FIFA: regulariseren is beter dan criminaliseren', verklaart **Thibault De Gendt**, *integrity officer* van de voetbalbond. 'Maar als de overheid strengere regels zou opleggen, dan volgen we die meteen.'

De KBVB investeert een deel van de inkomsten uit sponsordeals met gokkantoren in sensibilisering en preventie. Zo bezoekt De Gendt in 2019 alle profclubs met **Scott Davies**, een ex-prof van Reading die z'n carrière vergokte. Ze praten over de gevaren van gokken en wedstrijdvervalsing. 'Voor vele profs is het een ver-van-mijn-bedshow, maar Davies benadrukt hoe snel het kan gaan. Ze spelen graag FIFA op Playstation en zetten onderling weleens een trainingspak of een paar voetbalschoenen in. Dan is de stap naar grotere inzetten klein.' Volgens De Gendt vergroten persoonlijke financiële problemen het risico op matchfixing (zie kadertekst). 'Wie in het rood staat, kan niet zo gemakkelijk nee zeggen tegen een aanbod uit de criminele wereld om een wedstrijd te vervalsen.'

ENTERTAINMENT, GEEN VERSLAVING

De Borle wijst op de maatregelen die Napoleon Games en andere operators nemen om hun gebruikers te beschermen. 'We gaan onze verantwoordelijkheid niet uit de weg en begeleiden spelers met problemen.' Zo detecteert data-analysetechnologie potentieel risicogedrag en kunnen spelers limieten instellen om hun grenzen af te bakenen. 'Britse studies tonen aan dat zelfmitering het beste werkt. Ons economisch model werkt niet op verslaving. We mikken op een duurzaam zakenmodel, veilig en verantwoord. Het draait om entertainment, niet om problematisch gokken.'

In september 2019 gieten vijf Belgische gokoperators een serieuze geut water bij de wijn wanneer ze beslissen geen reclame meer te maken op tv, radio of in gedrukte media. Omwille van de dreiging van de zwarte markt blijven ze wel aanwezig op het internet. Maar Van Hecke noemt de toegevingen 'peanuts'. 'De gokbedrijven wekken graag de indruk dat zeinzitten met mensen. Maar dat doen ze enkel uit schrik voor zwaardere beperkingen. Wie wil stoppen met gokken, bombarderen ze met e-mails. Als ze het echt menen, doen ze zoiets niet. Nee, enkel winst telt.'

Van Hecke pleit voor een algemeen reclameverbod voor de gokindustrie. Ook de Hoge Gezondheidsraad adviseert dat in 2015. Van Hecke hoopt dat een ban problematisch gokken aan banden kan leggen, net zoals het verbod op tabaksreclame leidde tot minder rokers. 'De discussie is delicaat. De gokindustrie lobbyt zwaar en er is druk vanuit de voetbalwereld. Maar tussen de huidige en de ideale situatie zijn heel wat tussenstappen mogelijk. We willen de regels stap voor stap strenger maken. Daarover bestaat binnen de nieuwe regering bereidwilligheid.'

In andere landen gaat het die richting uit. Zo verbiedt Italië vanaf 2019 gokreclame, 'want verslaving ruïneert gezinnen en weegt op het overheidsbudget voor volksgezondheid', aldus vicepremier **Luigi Di Maio**. Ook Spanje gaat gokken bij voetbalmatchen en sponsordeals verbieden. En in het Verenigd Koninkrijk, waar weddenschappen bij het voetbal horen als lauwe *pints* en koppen Bovril, adviseren parlementaire commissies voor een verbod op voetbalsponsoring door gokkantoren. 26 van de 44 teams uit de Premier League en de Sky Bet Championship spelen met logo's van gokbedrijven op het shirt. Enkel Nederland maakt de regels minder strikt. De Borle ziet de evolutie met lede ogen aan. 'In Italië zien we al dat de ban niet het gewenste effect heeft', zegt hij. 'Een volledig verbod is niet de mirakeloplossing die de politiek of hulpverlening voor ogen heeft.'

Blijft de vraag: zal een verbod op sportsponsoring onze clubs niet in de financiële problemen brengen? Die hangen, zeker in deze moeilijke tijden, maar al te gretig aan het infuus van de gokindustrie. Van Hecke meent van niet. Hij wijst naar het verbod op tabaksreclame, dat er kwam toen sigarettenmerken formule 1 sponsorden. Dat betekende niet de doodsteek voor de autosport. 'Ik begrijp dat de concurrentie niet min is. Maar laten we wel wezen: de goksponsors tillen onze clubs ook niet naar het niveau van Real Madrid of Manchester United. En dat argument valt helemaal weg als andere landen ook een verbod invoeren.' ●

Hulp nodig? Op gokhulp.be kan u testen of uw gokgedrag potentieel risicovol is. U vindt er ook tips en online begeleiding.

Wie met vragen zit rond zelfdoding of nood heeft aan een gesprek, kan terecht bij de Zelfmoordlijn op het gratis nummer 1813 of op www.zelfmoordlijn1813.be.

'Ik begeleidde al meerdere profvoetballers met een gokstoornis. Ze zijn op training of tijdens de match met hun hoofd vaak meer bij het gokken dan bij het spel.'

RONNY WILLEMEN, HULPVERLENER

